

KÖSZÖNET

Bársony Árpád vagyok, papnövendék az Esztergomi Szemináriumból. Antal atyával rég óta ismerjük egymást, szüleimmel még egy hittan csoportba járt. Hálás vagyok ezért a néhány napért a plébánián. Jó volt megtapasztalni, hogy egy ekkora plébánia betelik étellel: helyet ad a Katolikus Shalom Közösségnek, kávézójuknak; Tarcziciusz testvér ikonfestő táborának: tényleg inspiráló volt látni, ahogy imádságban készültek az ikonok. Köszönöm a Szent József rózsafüzér társulat kitartó, rendületlen imáját, és hogy abba is bekapcsolódhattam. Hálát adok, Antal atya őszinte nyitottságáért, beszélgetésekért, amivel felém fordult.

Köszönöm: *Árpád*

FESTETT SZENTÍRÁS

– Ikonfestő tábor a budapest-józsefvárosi plébánián

A budapest-józsefvárosi Szent József-plébánián idén július 23. és 29. között zajlott az ikonfestő tábor. A program vezetőjével, Varga Tarcziciusz kárpátaljai ikonfestővel beszélgettünk.

– Tizenhárom éve, 2005 óta szervez ikonfestő táborokat. Mi indította erre?

– Michels Antal atyának köszönhető ez. Amikor segédprefektus voltam az esztergomi gimnáziumban, a hetedik–nyolcadik osztályban tanítottam fadaragást és ikonfestészetet. Antal atya plébánosként átjött hozzánk ebédelni, és látta, hogy festegetek, tanítom a gyerekeket. Fölvetette, hogy taníthatnék a plébániáján ikonfestészetet felnőtteknek. Az ikonfestészet ugyanis elsősorban nekik szól, akik már megértik annak teológiáját. Elkezdtem hetente szakköröket tartani, majd 2005 nyarán megtartottam az első ikonfestő táboromat Esztergomban. Attól kezdve három-négy táborot tartok évente.

– Kik jelentkeznek a táborokba? Érdeklődő hívők, amatőrök, kezdők, művészileg továbbfejlődni vágyó profik?

– A jelentkezők összetétele vegyes. Van, aki már festett életében, és tanult is ikonfestészetet a Rózsák terén, de úgy érezte, hogy hiányzik neki a teológiai háttér, vagyis annak ismerete, hogy mit hordoz az ikon.

– Mi az, amit az ikon hordoz?

– Az ikon festett Szentírás, képekben. Régebben a keleti egyházakban nem volt hitoktatás, Vlagyimir Putyin mindössze két éve rendelte el, hogy az orosz általános iskolákban legyen. Az emberiség jelentős része még a 19. század elején sem tudott rendesen írni-olvasni. Az ikon a mindennapi evangéliumot festi meg. Képzelnék el Jézus Jeruzsálembé történt bevonulását virágvasárnap: az ikonon Jézus egy szamárháton ül, a gyerekek leterítik eléje a ruháikat, és lengetik a pálmaágakat. Jézust követik a tanítványai, a háttérben ott vannak Jeruzsálem falai, ahol várják őt az írástudók és a farizeusok. Ugyanígy lehet ábrázolni a Szentháromságot, a Szent Családot, a szenteket és életüket... Élő embert az ikonon nem ábrázolunk. Az ikonnak érzelemmentesnek kell lennie, magát a tanítást kell megfesteni. Amikor egy leány felolvassa a római katolikus templomban a szentleckét, óhatatlanul is beleviszi a saját érzését, beleéli magát a szerepbe. Az ikonfestészet viszont pont arról szól, hogy akik az ikon előtt imádkozva szeretnék megnyugodni, kapják meg a nyugalmat. A képen keresztül a Jóistennel beszélgettünk. Hasonlít az ikon egy függönyhöz. Elhúzom a függönnyt és bepillantok a mennyországba. Mindaz, ami az ikonon látható, az örökkévalóságról szól.

– A mostani táborra mennyien jelentkeztek?

– Sokan érdeklődtek, de a többség sajnos inkább a nyaralást választotta. Azt szoktam mondani: akiket a Szentlélek megszólít, azok itt vannak. Érdekes, hogy most éppen tizenketten van-

nak a táborban, valamennyien hölgyek. Hiszem, hogyha a tábor végén hazamennek innen, sokkal nagyobb lesz bennük az ikonok iránti érdeklődés, mint korábban, és ők maguk is hirdetni fogják az ikonfestészet szépségeit. Az idén nyáron egyébként lesz még egy lehetőség: augusztus végén Pestszenterzsébeten, a Szent Lajos-plébánián.

– Hogyan zajlanak az ikonfestő tábor előkészületei?

– Én már otthon kiválasztom a szükséges anyagokat – arany, festékek, hígítók, alapozó deszkák –, és a témákat is, engedve a Szentlélek sugallatának, hogy éppen melyik típust fessük meg. Most például az édesen csókoló Istenszülőt, a meghatódott Istenanyát. A mai világban különösen nagy szükség van arra, hogy szeressük a hozzátartozóinkat, becsüljük meg jobban a szüleinket, a szülők pedig fűzzék szorosabbra kapcsolataikat a gyerekeikhez. Ugyanígy, próbáljunk meg minél nagyobb szeretetet, megértést sugározni a körülöttünk lévő emberek felé. Az ikonon a Szűzanya arca hozzáér a Kisjézus arcához, ő pedig átöleli a Szűzanya nyakát. Mély szeretetkapcsolat van köztük. A Szűzanya arra figyelmeztet minket, hogy merjünk bátran Jézushoz folyamodni, megtalálni a szeretetet nála, aki minden szeretet forrása.

– Feltűntek-e olyan tehetségek ezekben a táborokban, akik később egész életüket az ikonfestészetnek szentelték?

– A máriapócsi tábor – amely minden évben van, mostanában már kétszer is – különleges abból a szempontból is, hogy akik oda jelentkeznek, kilépve a nagyvárosi létből, a nap huszonnégy óráján keresztül jelen vannak. Közülük többeket annyira mélyen megérint az ikonok lelkisége, hogy utána sem tudnak elszakadni azok festésétől.

Az ikonfestés nem hobbi, hanem imádság. A nagyvárosokban – így Budapesten is – az emberek nehezen tudnak elszakadni a hétköznapi gondjaiktól, magukkal hordozzák azokat. A résztvevők nagy része most fog életében először ecsetet a kezében. Én azonban azért vagyok itt, hogy segítsen őket, hogy minél több szép alkotás szülessen az egy hét alatt. Senki nem megy úgy haza, hogy nem sikerült a műve. A saját képességeihez mérten mindenki tud festeni. Általában a szemet szoktam kijavítani, mivel a szem a lélek tükré, azon keresztül tudunk kommunikálni.

Amellett, hogy ikonfestészetet tanítok, a lelkekkel is igyekszem foglalkozni. Két évvel ezelőtt itt volt egy lelkiileg súlyosan sérült doktornő, aki mindenféle vallást kipróbált, de sehol nem talált kielégülést. Gyerekkora óta nem gyónt, a férjével rossz volt a kapcsolata. Beszélgetni kezdtünk, és a végén életgyónást végezett a szentmisén. Régebben lelkigyakorlatos ikonfestészetnek neveztem ezeket a táborokat, de sajnos a lelkigyakorlat szótól sokan megijednek. A mostani közösségben, akik itt vannak a táborban, vannak protestánsok és egy buddhista is.

– Az elmúlt tizenhárom évben körülbelül hány ember kereste fel ezeket a táborokat? Vannak-e köztük visszatérők?

– A résztvevők száma száz fölött van, és vannak, akik hatodik-hetedik alkalommal is visszatérnek. A legideálisabb csoportlétszám a kilenc és tizenöt fő közötti. Ha ennyien vannak a résztvevők, jobban megismerik egymást, új barátságok kötődnek, sőt, szerelmek is születtek már, melyek házassággal végződtek. Egyik alkalommal egy alkoholistá fiatalember vett részt az ikontáborunkban. Nem titkolta, számtalanszor előfordult, hogy a családjának, a feleségének és a gyerekeinek a padláson kellett éjszakázniuk, mert a részegség agresszívvá tette. Eljött hozzánk, itt volt egy hétig, megfestette Assisi Szent Ferenc ikonját, és megtért. Azóta nem iszik. Egy másik alkalommal odaajándékoztam egyik ikonomat egy családnak. A tinédzser korú fiuk titokban az ikon hátoldalára különböző, Szűz Máriához, Jézushoz intézett kéréseket írt, hogy a rákos édesanyja gyógyuljon meg. Az imái meghallgatásra találtak. A csodákat természetesen nem én teszem, hanem Krisztus.

– Fontos, hogy az ikonfestő hívő legyen?

– Nagyon. Aki fest, annak ismernie kell az ábrázolt személyt, a vele kapcsolatos teológiai tanítást. Nyugaton például nagyon elterjedt a Szent Család megfestése. Szent József átöleli Máriát és a Kisjézust. Ahhoz, hogy valóban ikon legyen a kép, „oda kell tenni” az ölükbe egy pár gerlet vagy galambot, melyek áldozati állatok és arra emlékeztetnek, hogy Jézust negyven napos korában elvitték a templomba bemutatni, ahol az agg Simeon felismerte benne a Messiást. Ha nincs ott a gerle vagy a galamb, akkor egy hittől távol álló ember azt mondhatja, hogy egy idősödő férfinak van egy fiatal felesége, és a gyerekhez, Jézushoz nincsen semmi köze. Az ikon tanít, és nem ezt akarja tanítani. Lehet ábrázolni a Szűzanyát külön a Kisjézussal, külön Szent Józseffel, és hármásban őket, de ha nincs ott a pár gerle vagy galamb, az ellentmond az ikon teológiájának. Sajnos sok ilyen ikon van.

Ahhoz, hogy valaki ikont fessen, legalább tíz év tanulás szükséges, mélyrehatóan kell ismerni a teológiát, az ikonográfiát, a szimbolikát. Az ikonfestőnek például tudnia kell, hogy csak olajjal festhet, ez szimbolizálja Jézus testét, amikor olajjal megkenik, vagy a papokat, amikor olajjal fölkenik őket. A deszkára ráragasztott vászonra hét réteg krétát teszünk, ami a teremtés hét napját szimbolizálja, valamint a Jóisten által teremtett növényi világot. Amikor elkészül a rajz, az egészet learanyozzuk, ez a nyolcadik réteg, ami az örökkévaló világosságot, fényt szimbolizálja. Mi erre a fényre festünk, ami azt jelenti, hogy az illető, akit ábrázolunk, vagy szent vagy boldog. Amikor fényről beszélünk, az belső fény. A ruhán pedig megjelenik a csúcspont, amire az ember tekintete még jobban odafigyel. Az ikonfestészet imádság is természetesen. Festés közben rengeteg teológiai kérdésre magyarázatot kapok. Legutóbb például nagyon megérintette a lelkemet az a rész, amikor a Szentírás elején a Jóisten azt mondja: teremtsünk embert a saját képünkre. Szent János evangéliumában pedig azt közli a kedvenc tanítvány, hogy ettem vele, ittam vele, láttam, hogy néz ki a megtestesült Isten Fia.

Ott van a torinói lepel, ami számunkra mintát is ad az ikonfestéshez. Egy mostanában egyre nagyobb figyelmet kapó történet szerint V. Abgar fejedelem Edessza városában leprában szenvedett, és elküldte futárát Jézushoz, kérve, hogy gyógyítsa meg őt. Jézus megmosta az arcát, megtörölte egy kendővel, amit elküldött az uralkodónak, egy válaszlevéllel együtt, hogy ő nem tud elmenni, de majd elküldi apostolait. A kutatók megtalálták Abgar levelét, amelyben leírja, hogy nála járt Tádé apostol, meggyógyította, majd megkeresztelte őt és egész házanépét. Ők voltak az első keresztények. A kendőt, amelyen rajta volt Jézus arcképe, kifeszítették egy fatáblára és kitétték a városkapura. Ettől kezdve a nép Krisztust imádta. Abgar halála után egy pogány uralkodó követte őt a trónon. A nép ekkor félelemből lefedte a vásznat egy kőkorsóval, cseréppel pedig befalazták. Amikor a perzsák 456-ban lerombolták Edessza városát, előkerült a Jézus arcát ábrázoló vászon, vagyis a nem kézzel alkotott vászonkendő. Érdekes módon a cserépen szintén megjelent Jézus arca. Van is egy ilyen elnevezés: Jézus arclenyomata cserépen. Később átvitték ezt Konstantinápolyba, és elrendelték az ünnepét augusztus 5-ére. Innen ered a Krisztina név, melyet szintén ekkor ünneplünk. Egészen 1204-ig őrizték a Jézus arcát ábrázoló cserepet, rengeteg másolat készült róla. Ekkor a keresztiesek lerombolták Konstantinápolyt, az eredeti arckép is eltűnt, és csak a 17. század derekán jelent meg már más néven: Veronika kendője. Ez azt jelenti: Krisztus igaz képmása. A ferencesek találták ki, hogy Veronika a kendőjét nyújtja a keresztúton Jézusnak. Később a torinói leplet, Jézus halotti leplét összevetették Veronika kendőjének másolataival, és egyeztek az arcvonások. A Jóisten mindig vezet bennünket valami felé, folyamatosan adja a jeleket, melyekből olvashatunk, ha nyitott szemmel figyelünk

rájuk, és hagyjuk, hogy dolgozzon bennünk a Szentlélek. Mind ez alapvetően fontos ikonfestés közben. *Bodnár Dániel/M. Kurír*
Ps: Jövő nyáron is lesz ikontábor!!!